

PRIMOŽ KOZAK KONGRES

16

Kongres pomeni za prostor, kamor se vključuje, konkretno socialno-politično besedilo. To se je izpričalo na premieri, ko so gledalci teskt in izvedbo nagrajevali z aplavzi celo med prizori. Ker je vsebina dela polna problemov, ki se dotikajo sodobne univerze in sodobne politike v njenem okviru in zunaj njega, menimo, da bi bilo potrebno razsežnosti širše pogledati. Sprašujemo se torej o stičnih točkah med tekstovim tkivom in realnimi dimenzijami življenja. K razmišljanju in ogledu predstave vabimo čim širši krog študentov in univerzitetnih predavateljev. Za boljšo orientacijo in za poudarek na problemih, ki nas še posebej zanimajo, objavljamo nekaj odlomkov iz besedila.

VINCENT: Da! Ti le puščaj strokovnjakom do besede, videl boš, kako hitro ti bodo razbili ideološko fronto in postavili svojo kandidacijo za monopol! Zame so stvari enkrat za zmeraj jasne! Strokovnjak je tukaj za to, da mi najde in izdela podatke, kako pa bom jaz ravnal z njimi, je moja stvar, ker smo mi tisti, ki odločamo o značaju te družbe! In o vlogi strokovnjakov v njej! Kje pa so bili vsi, ko smo delali revolucijo? Naj torej zdaj razumejo svojo vlogo in naj delajo, kar od njih zahtevamo! Kongresov pa, to naj bo jasno tebi in njim, kjer bodo ti gospodje kritizirali naše zamisli in skušali spreminjati red, ki smo ga ustvarili, ne bom dovolil! Nobene iniciative razen naše ne bo, in nobenih konceptov, razen naših!

DAMJAN: (nestrpno): Nesmisel! Pismenost seže do nekaj lokalnih kulturnikov in politikov, med njimi pa lahko zbudijo le bolj ali manj dražljive učinke, ki so ti zanje na moč hvaležni, ker od njih živijo. Izven dometa, vse tako početje je izven dometa! — Jaz mizarim.

GABRIEL: In zdaj bo v svojem Petöffy-klub kompleksu oznanil inkvizicijo in zbiral okoli sebe cerkvene zборе. Spomni se, že naš vzornik in idejni utemeljitelj Mao je bistroumno ugotovil, da se upor začenja v cesarstvu duha, in Vincent, ki je na ce-

Samson, profesor medicinskih ved, rektor Univerze
Jakob, profesor fizikalnih ved, predstojnik Inštituta za fiziko
Vincent, predsednik Univerzitetnega sveta, revolucionar in politik
Just, inženir kemije, sekretar Univerzitetnega sveta, politik
Benjamin, pisatelj, politični aktivist, član Univerzitetnega sveta
Gabriel, docent filozofije
Klement, biolog, znanstveni sodelavec Inštituta za biologijo
Damjan, sociolog, zaposlen kot mizar
Tereza
Katarina
Profesorici
Profesorji
Poročevalci

sarstvo kot dihur na kure, bo z največjim užitkom ukinil tudi tega. — Vendar resno: treba ga je ustaviti, sicer bo kongres in vse nas strl pod sabo. Jaz bom poskusil. Nocoj grem k študentom, pri njih je temperatura zaradi aretacij že temeljito zrasla, in jih bom spravil na cesto.

KLEMENT: Motiš se, Gabriel, nobenih težav te vrste nimam, prav gotovo ne! Nisem frustriran, zato mi politike ni treba in če bi zaslutil, da stoji za mojimi prizadevanji kakšna zastrta strast, — bi si jo priznal.

(... Na sceni dominirajo uniforme, ne izizvalno, a zelo prisotno. Iz velike dvorane je slišati šum množice ljudi, scena je sicer prazna.)

KLEMENT: Špaso, minilo je skoraj trideset let, kar sem bil zadnjikrat v podobni situaciji, počutim pa se, kakor bi bilo včeraj. (Gredo v dvorano.)

BENJAMIN: Priznaj, zadevo smo izvedli blesteče, nadarjenost mojih mladeničev je presenetljiva. Prikorakali so v dvorano, si predstavljajo, se postavili v krog in ustrelili. Potem pa je bil tak hudič, da je bilo veselje gledati. Dal sem jim še napisati nekaj parol, »Dol z diktaturo« in »Svoboda univerzi«. Vincent že ima fotokopije — zrl je vanje kot v prečuden čar.

JUST: Kot sem razumel, je predlog za suspenz že narejen.

Prostorskost (velikost in debelina) črk ustrežata sistemski metodi; prav tako različna velikost in pa motivika (ozadje) sicer odličnih barvnih in črno-belih fotografij.

JOŽE STRGAR VRTNE TRAJNICE DZS 1967

Knjigo odlikuje jasna sistematika. Trajnice so večkrat grupirane z različnih praktičnih vidikov. Ker se takšna metoda približuje statistiki, je s tem po eni strani dana optimalna garancija za uspešno gojitev, po drugi strani pa se s takšno metodo dosega naravi stvari primerna objektivnost. S tem gojitelstvo kot takšno pade v odvisnost pogojev, ki jih diktirajo rastline. Skoda le, da knjigi manjka po glavnem o tako imenovanem žlahtniteljskem delu, kjer se omenjena objektiviteta po sili razmerij med rastlinami pač najlepše pokaže.

Knjiga je odeta v lep ovitek. Notranje vizualno gradivo pa pri fotografijah popolnoma zataja. Barvna tehnika je sploh pod kritiko. Lepše (čudovite) barvne fotografije je moč najti v kateremkoli katalogu nemških in holandskih vrtnarjev. Nikjer ni rečeno, da so črno-bele fotografije fotografsko slabe. Toda za tematično, kot so vrtnice, so gotovo neprimerne. Fotografije poznavalca ničesar ne pomenijo, ker rastline pozna. Nepoznavalca pa takšne fotografije ne morejo navdušiti, ker so premalo privlačne, niti si z njimi ne more veliko pomagati, ker rastlin na podlagi teh fotografij ne more identificirati. Črno-bele risbe, četudi so privlačne, takšne identifikatorske vloge tudi ne zmorejo. Takšna nepopravljiva škoda v pogledu vizualne komunikacije naj bo naslednjim napovedanim knjigam prihranjena.

GOBE V KNJIGI PLAMEN & POGAČNIK OHO

Skozi luknjo v ovitku vidimo v knjigo. Skozi luknje na straneh vidimo ovitek.

Risbe so natiskane. Pesmi so natiskane. Krogci so nalepljeni. Nalepljeni krogci so pobarvani. V luknjah ni papirja. Luknje so manjše od pobarvanih krogcev. Skozi luknjo vidiš barvo. Barva je v krogcu. Za luknjo je papir. Na papirju je črta. Črta je načrtana. Prva beseda pesmi je ježek.

Knjigo priporočamo mamicam za malčke.

VINCENT: To je zame premalo. Jutri, na seji kongresa ga bodo vrgli z univerze. Vrgli ga bodo z motivacijo, da je moralno zavržen in strokovno ničvreden. In on bo javno priznal! Naj mi plačajo streljanje med študenti in svoje anarhistične ambicije na kongresu! — Just! Vso akcijo pa boš vodil ti!

SAMSON: Oprostite, prosim? Da. — Prihajam, dragi spoštovani predsednik, ker me je pravzela skrb in me preganja dolžnost. — Prav nič nečastnega ni, upam, v priznanju, da je tisto, čemur sem do zdaj živel, naša univerza. Ona je žarišče naroda, je vir neugasljive dušne moči, in vroče jedro vsega snovanja. Ne zamerite mojemu čustvu. Vselej sem razumel to plemenito ustanovo kot zakladnico narodove vsebine, ki naj kot plodni zgled spodbuja in vodi za roko vse, kar prihaja. Skratka, bila je zame stalno v spreminjajočem se in hkrati živo v vsem, kar umira, tradicija in jutrišnji dan v enem. — Danes, spoštovani, pa raste v meni strašen občutek, da je prav njen plemeniti pomen, kakršnega narekuje sama narava življenja, v nevarnosti.

VINCENT: (Benjaminu): Ti pojdeš! Sporoči Samsonu, da njegove ostavke nikakor ne sprejemem. Obdelaj ga. Reci mu, menda ima sina nekje pri etnologih — reci mu, da je zanj prosto mesto v komisiji UNESCO, za pet let gre lahko na Japonsko. Če pa starec ne bo razumel, lahko mu poveš, si ne bom pomišljal, streti ga, da niti cunja ne bo ostala od njega! Ne sme odstopiti, slišiš!

VINCENT: Praviš ječa! Dragi moj, kje so časi, ko so nas metali v ječe! Verjemi, ko včasih premišlujem vse to, najbrž zame ni bilo bolj jasnega, prav z ekstatično močjo nabitega časa. Verjameš, kadar sem korakal v mučilnico, je sijal v meni tak žareč srd, da se mi je zdelo, kakor bi fizično gorel. Vsak udarec z bičem je razveljaval mojo strast in stokrat potrdil mojo pot. In pozneje, na bojišču, vsaka noč gladi in smrtne zone — povem ti, bilo je tako močno, da sem se včasih, ko sem streljal, prižgel k zemlji in sem celo njo čutil živo, celo v zemlji sem čutil, kako ji bije srce. — Vrag, zdaj pa je postalo vse tako zagatno in polno neprosojne snovi. — Obdan sem od sovražnikov kakor merjasec od psov!...

JUST: Jok, prijatelj, tudi s tem me ne boš ganil! Jaz vem kaj bolj učinkovitega. Moja naloga je spustiti ljudi v areno! Spustil jih bom v svet, naj ga spoznajo, naj primejo stvari v roke, naj že enkrat svet imajo! Jaz vem: Clovek, ki se ukvarja s stvarmi, je edini stvaren in ve za dimenzije problemov. Dosti imam teh prisiljenih švadronev, nam so potrebni angažirani ljudje! (Se ohladi.) Sicer pa, žep je žep, kaj bi filozofirala. Oblast, ki je posredna in deluje preko stvari, je edina funkcionalna.

IVAN T. SANDERSON SESALCI ILUSTRIRANA ENCIKLOPEDIJA ŽIVALI — MK 1967

Kakor do danes vsak prirodoopis, je tudi to delo pisano tako, da skupnemu sledi posamezno. Seveda ta padec ni hipen in enostaven, ampak je sistematiziran po teh dveh limitnih spremenljivkah, vendar tako, da je kriterij nastajajočega sistema »tisto v okviru različnega«. Primer iz uvoda: »Lev spada najprej k kohorti Ferungulatoz (zverokopitarjev), v kateri so zajete zveri in kopitarji, ki filogenetsko izhajajo iz istega izvora, potem ga uvrščamo v nadrazred zveri, dalje v red mesojedcev in naprej v podred kopenskih zveri. Ta se deli na dvoje naddružin, v psom podobne in mačkam podobne živali, katerim seveda pripisujemo leva in sicer družini mačk, ki je spet razdeljena na več poddružin, v kateri so prve Pantherinae ali velike mačke, kamor spada lev, v njej je poleg različnih vrst, npr. Panthera tigris, tiger, in Panthera pardus, leopard, tudi vrsta Panthera leo, lev. Naposled je vrsta razdeljena še na štirinajst različnih podvrst.«

»Sesalci« bi pomenili novost v prirodoopisu, ko bi bili razvrščeni po nasprotnem sistemu, tako da bi bil kriterij »tisto različno v okviru istega«. Pri sedanjem načinu pristopa k materiji materija sama ni obdelana tako, kot se ponuja, ampak tako, kot jo hočemo vzeti. Na tak način ostane tako eminentna knjiga, kot so »Sesalci«, brez opisa in prikaza štirinajstih različnih levov. Ob predpostavki, da je pričujoče delo najboljši, kar trenutno znanost v takšni obliki nudi, odpade domneva o nepopolnosti tega dela. Pač pa je potrebno preveriti domnevo, da je biologija kot znanost nezainteresirana za metodično »različnost znotraj istega«. Ocenio te domneve iz razlogov previdnosti prepuščamo strokovnjakom. Res pa je, da je v poljudni literaturi to področje prepuščeno amaterjem v raznih edicijah za praktično rabo.

V krog navedene problematike je ujet tudi človek (Homo), o katerem po avtorjevih besedah »v tej biološki knjigi ne moremo in ne bomo govorili.« Opisi in prikazi t. im. ras, ekvivalentnih podvrstam, bi v knjigi o sesalcih ne smeli izostati. Čeprav je človek s stališča biologov »nepoznana bitje«, nedvomno sodi v ilustrirano enciklopedijo, pa čeprav v enciklopedijo živali.

Pohvale vredna je avtorjeva zadržanost pri uporabi človeku namenjenih izrazov (kot so v npr. privedniki muhast, vesel in podobno); vsi takšni izrazi so v navednicah.

BIBLIOGRAFIJA ZALOŽBE MLADINSKA KNJIGA 1945-1965 MK 1967

Avtorja Bibliografije sta Nada Prašelj in Bogomil Gerlanc. Knjiga je izredno lepo opremljena. V poglavju V. (Imensko kazalo) zasledimo pod rubriko »pisatelji, prevajalci, uredniki, izvajalci in režiserji« pod različnimi črkami različno število osebnih imen na določeno črko. Tej rubriki ustreza v naši tabeli prva kolona števil. Druga kolona ustreza rubriki »ilustratorji, opremljevalci, fotografi in tehnični uredniki«.

A	46	9
B	126	28
C	45	9
C	22	4
C	4	1
D	71	19
D	2	0
E	15	3
F	44	13
G	91	23
H	52	15
I	12	0
J	51	15
K	195	40
L	69	16
M	136	22
N	37	4
O	27	11
P	120	35
R	58	20
S	135	41
S	62	9
T	58	13
U	15	1
V	68	16
X	1	0
Z	34	7
Z	20	4
W	24	3

Iz primerjave obeh kolon je razvidno razmerje med besedo in sliko, literaturo in likovno umetnostjo, kakor se je to razmerje zavestno in nezavestno v teku 20 let izoblikovalo pri založbi MK.